

A MAGYAR NÉPHADSEREG TÖRTÉNETE KUTATÁS AZ 1980-AS ÉVEKBEN

„1980-ban a Hadtörténeti Intézet és Múzeum előjáró szerve úgy ítélte meg, hogy az idő megérett a *Magyar Néphadsereg történetének komplex feldolgozására* [kiemelés az eredetiben – S. J.]. Míg az intézet eredetileg csupán egy monográfia elkészítését vette tervbe, a Politikai Főcsoportfőnökség egy korábban példátlan, nagyszabású, nagyon sok személy bekapcsolását és jelentős anyagi források felhasználását igénylő munka elvégzését adta feladatul. Az 1982-ben kialakult elképzelés szerint a feldolgozó munkának kronológiai-
lag az 1945-től a nyolcvanas évekig terjedő időszakot kellett felölelni. Szélességében ki kellett terjednie a katonai politika általános elvi kérdéseitől kezdve a haderőnemek, fegyvernemek, szolgálati ágak, seregtettek, magasabbegységek, csapatok történetéig. A program végrehajtásához több száz személy bekapcsolása volt szükséges. Bár a feladat teljesítésével kapcsolatos teendők és a felelősség javarészből a Hadtörténeti Intézetre hárult, a gyakran részletekre is kiterjedő irányítást a minisztérium tartotta kézben. Az ügyvel kapcsolatban miniszteri parancs jelent meg, a kérdéssel a hadsereg vezető fórumai (Katonai Tanács stb.) több esetben foglalkoztak.

A nyolcvanas évek végén a program teljesítése során több száz, színvonalát tekintve nagyon eltérő minőségű írás, tanulmány, dolgozat készült el. Az évtized végén olyan döntés született, hogy felhasználásukkal egy összefoglaló monográfiát és egy tanulmánykötetet kell elkészíteni. Előbbinek kéziratát sikerült elsődleges formában elkészíteni, a tanulmánykötet munkálatai félbeszakadtak.”¹

Liptai Ervin nyugállományú vezérőrnagy, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum 1970 és 1990 közötti parancsnoka így emlékezett egy évtizeddel később az intézményben folyó Magyar Néphadsereg történeti kutatás munkálataira. Rövid leírása jól összefoglalja a történetek lényegét: miniszteri utasításra, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum koordinálásával, aktív és nyugállományú katonatisztek bevonásával, a lehető legszélesebb körű forrásfeltárás kezdődött, majd az összegyűjtött dokumentumok alapján elkészültek a tanulmányok. Ilyen méretű kutatási programra azóta sem volt példa.

A kutatás eredménye: az MN Különgyűjtemény

A munka végül befejezetlen maradt. Ennek oka a rendszerváltozás folyamatának megindulása, ami egy csapásra ad acta tette az ügyet. Nemcsak a honvédelmi vezetés más irányú feladatai szorították háttérbe a történeti munkálatok figyelemmel kísérését, de a téma is okafogyottá vált. Az 1990. március 15-én ismét Magyar Honvédséggé alakuló új hadseregnek már nem volt szüksége a Magyar Néphadsereg hagyományainak ápolására, a témában összegyűjtött adatok közzétételére.

¹ Liptai 2000. 112. o.

Az elkészült tanulmányok az 1980-as évek második felében folyamatosan érkeztek be a Hadtörténeti Intézet és Múzeumba, ahol a Hadtörténelmi Levéltár őrizetébe kerültek. Az anyag mennyisége megkövetelte, hogy a levéltár egy új fondot hozzon létre az iratok gyűjtésére. A fond a VII. 241. számot kapta és MN Tanulmánygyűjtemény, vagy egyszerűen csak Tanulmánygyűjtemény II. elnevezéssel látták el.²

Az 1945 előtti tanulmánygyűjtemény „párja” alapvetően az 1980-as években folytatott néphadsereg-történeti kutatás elkészült tanulmányaira épül, de mára már igen széleskörű gyűjteménnyé bővült, ezért a 2000-es évek elején elnevezése is megváltozott: MN Különgyűjteménnyé. A fondon belül hét állagot különböztetünk meg. Az „A” állag az 1980-as évekbeli kutatás során vagy később készült szervezet-, valamint alakulat-történeti összefoglalókat, tanulmányokat tartalmazza. A „B” állagban található az összegyűjtött eredményeket összefoglaló fegyvernem- és szakágtörténeti tanulmányok, valamint az elkészült szintézis kézírata. Az évek során ehhez soroltuk be a visszaemlékezések („C”), csapattörténeti könyvek, dicsőségkönyvek („D” és „E”), 1956-os gyűjtemény („F”), valamint az oklevélgyűjtemény („G”) állagait. Emellett természetesen az „A” és „B” állagok is gyarapodtak az időközben a témában készült és levéltárunk őrizetébe került tanulmányokkal. Ez utóbbiak száma azonban nem mérhető az 1980-as évek terméséhez. Így együtt ez a gyűjtemény alapvető fontosságú a kutatók számára, hiszen kiinduló pontul szolgál a néphadseregi iratanyag tanulmányozásához, illetve segíti annak megismerését és jobb megértését.³

Kutatás az 1980-as években

Az 1982 novemberében kiadott miniszteri parancs (lásd az 1. számú okmányt) értelmében 1983-tól megindult kutatómunka elősegítése érdekében az MNVK Tudományos Osztály és az MN Hadtörténeti Intézet és Múzeum a *Hadtudomány-szervezési és Módszertani Közlemények* című sorozatban kiadott egy *Módszertani útmutató a Magyar Néphadsereg történetének feldolgozásával kapcsolatos kutatómunkához* című kiadványt. Ez a 62 oldalas füzet azzal a céllal született, hogy „a kutatás irányítói és végzői a hadsereg sajátos körülményeit figyelembe véve megközelítően egységes elvek és módszerek alapján végezhesék a néphadsereg történetének feldolgozását.” Az útmutató meglehetősen részletességgel taglalta a kutatómunka legfontosabb tudnivalóit, kezdve a kutatási program kidolgozásával, az anyaggyűjtés módszereinek számbavételével. Bemutatta a könyvtárak használatának szabályait, valamint a szóba jöhető könyvtárakat, az MN történetének forrásait őrző helyek: a Hadtörténelmi Levéltár, a HM Központi Irattár és az MN Pártbizottságának Archívuma használatának lehetőségeit. A kiadvány kitért a szóbeli visszaemlékezések gyűjtésének szabályaira, módszereire, majd az adott téma meg-

² A Hadtörténelmi Levéltárban ugyanis már létezett egy Tanulmánygyűjtemény (röviden Tgy.), ahol a különböző történeti korszakokról írt tanulmányokat, visszaemlékezéseket, naplókat gyűjtötték. Az újabb tanulmányok mennyisége miatt célszerű volt egy új, 1945 utáni gyűjteményt létrehozni. Ez azért is logikus, mert a levéltárban őrzött ügyviteli iratanyag tekintetében külön kezelendő az 1945 előtti és 1945 utáni fondok köre. Ezután az 1945 előtti időszakra vonatkozó tanulmányok, visszaemlékezések a Tgy. I. nevű gyűjteménybe, az 1945 utáni időszakéi pedig a Tgy. II. gyűjteménybe kerültek.

³ HL MN Kgy. jegyzéke. Az összesen 49,4 ifm-nyi (2018-as adat) iratanyag majdnem fele (21,5 ifm) az „A” és „B” állaghoz tartozik.

írásához adott tanácsokat. Külön fejezetben található a bíráló jelentőségének és folyamatának ismertetése, valamint az elkészült munkák hasznosításával kapcsolatos feladatok. Itt szerepel az is, hogy a munkák egy példánya a Hadtörténelmi Levéltár őrizetébe kerül. Ez utóbbi maradéktalanul megvalósult, sőt számos esetben több példánnyal is rendelkezünk. Az elkészült tanulmányok mellett gyakran a kutatás során összegyűjtött forrásanyagot, valamint az egykori munkatársakkal készült interjúkat, visszaemlékezéseket is a levéltárba adták.⁴

A munka tudományos támogatása, összefogása a miniszteri parancs értelmében a Hadtörténelmi Intézet és Múzeumra hárult, az Intézetben belül külön munkacsoportot kellett szervezni. Az 1983-as tervek megvalósulásaként az 1984. novemberi állománytábla már tartalmazott két új szervezeti egységet. A Hadtörténelmi Intézetben belül egy jelenkori osztály (4 fő), vagy más néven MN történelmi osztály létesült. Ennek vezetésével Gellért Tibor alezredest bízták meg. A Hadtörténelmi Múzeum keretén belül szintén ekkor alakult meg a Néphadseregi gyűjteményi alosztály (3 fő). Ez utóbbihoz tartoztak a csapatmúzeumok, a haditechnikai park, valamint a csapatzászlók gyűjteménye.⁵

A kutatómunka elvégzése szolgálati feladatként a katonatiszti állományra hárult, amely csak néhány szervnél járt ideiglenes függetlenítéssel, azaz a feladatot a meglévő napi munka mellett kellett elvégezni. A kutatási feladatra alkalmas nyugállományúakat is bevonták a témák kidolgozásába. A kutatómunkát egymással szolgálati viszonyban lévő koordinációs bizottságok fogták át, ezek felügyelete pedig a tárcaszintű koordinációs bizottság feladata volt. A kutatás költségigényét az első években évi egymillió forintra tervezték.⁶ A költségek tényleges alakulásáról nem rendelkezünk forrással, de a fennmaradt iratokból, amelyek az egyes koordinációs bizottságok felmerülő költségigényéről szólnak, arra következtethetünk, hogy a tényleges kiadások végül átlépték a tervezett mértéket.⁷

A HM Katonai Tanács 1985. december 11-én tárgyalta Kárpáti Ferenc altábornagy, politikai főcsoportfőnök, az MN története kutatásának helyzetéről és a további feladatokról szóló jelentését. Ebből kiderül, hogy a hadsereg addigi történetében példátlan tudományos feldolgozó munka megkezdésekor több probléma is felmerült. Gondot okozott az ez irányú tapasztalatok hiánya a szervezés terén, valamint a munkába bevont kutatók többségének tapasztalatlansága. Ezért az induláskor fontos volt a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum tudományos apparátusának segítsége. Az intézmény gyűjteményei is teljes mértékben a kutatók rendelkezésére álltak. A kutatómunkában mintegy 500 fő vett részt, köztük számos nyugállományú katona. A jelentés megállapította, hogy a kutatás és feldolgozás tervezett üteme kis csúszásokkal tartható lesz. Felhívta továbbá a figyelmet az elkészült tanulmányok (jórészt belső terjesztésű) publikálására és a tudományos továbbképzésben való felhasználásukra, azaz, hogy az elvégzett kutatómunka eredményeként többen szerezhetnek kandidátusi tudományos fokozatot.

⁴ HL MN Kgy. MN tört. 1. d. passim.; Módszertani útmutató a Magyar Néphadsereg történetének feldolgozásával kapcsolatos kutatómunkához. MNVK Tudományos Osztály–MN Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, 1983. Hadtudomány-szervezési és Módszertani Közlemények.

⁵ HL Sajtó irattár: 186. d. 072/1983.; MN 1980–89: 480. d. 8/1. állománytábla.

⁶ HL MN Kgy. MN tört. 1. d. 0139/1986. sz. gyűjtő, 23–24. sz.

⁷ HL MN Kgy. MN tört. 1. d. 0139/1986. sz. gyűjtő, passim.

Kárpáti altábornagy végül javaslatot tett a kutatómunka folytatásának ütemezésére: az irány koordinációs bizottságok 1986 végéig fejezzék be az anyaggyűjtést, összeítsék addigi eredményeiket. A kutatás további iránya az összefoglaló művek elkészítése legyen. 1990-ig készüljön egy nagyobb terjedelmű, a Magyar Néphadsereg 1945–1980 közötti történetét feldolgozó összefoglaló mű a nagyközönség számára, valamint az I–VII. kutatási irányok összefoglaló köteteit is írják meg, belső terjesztésre. A munka eredményeit a katonai tanintézetek hasznosítsák, a katonai lapok és folyóiratok, valamint a Zrínyi Kiadó tegyék közzé azokat. – A jelentést a Katonai Tanács elfogadta.⁸

A fentiek alapján, 1986 novemberében kiadott újabb parancsában (lásd a 2. számú okmányt) a honvédelmi miniszter a további kutatómunka szakmai felügyeletével továbbra is a Hadtörténeti Intézet és Múzeumot bízta meg. A szükséges anyagi forrásokat az intézmény költségvetésén belül biztosították. A hadseregen belüli terjesztésre, a hivatásos állomány hadsereg-történeti ismereteinek bővítésére szánt tanulmánykötet elkészítésére egy 1986. május elejétől 1989. június végéig szóló ütemterv szerint került sor. A munka irányítására szerkesztő bizottság alakult.⁹

A Hadtörténeti Intézet MN történeti osztály vezetője, Gellért Tibor alezredes 1986. májusi összefoglalója szerint a nyolc iránybizottság összesen 177 tanulmányt küldött meg a Hadtörténelmi Levéltárnak, melyből 36 véleménye szerint közölhető lenne, nyolc pedig már megjelent. Ez a mennyiség az elkészült tanulmányoknak csak töredékét jelent. A tanulmányok elkészítésén mintegy 500 fő dolgozott. Kutattak a Hadtörténelmi Levéltárban, a Központi Irattárban, a HM egyes osztályainál, valamint saját alakulatuknál. Gellért megállapította, hogy „a kutatóknak csak egy kis része tanulmányozta a már megjelent történeti munkákat.” Továbbá „a munkák legnagyobb jelentősége, hogy velük nagy mennyiségű forrásanyag került birtokunkba... Hiányosságuk, hogy többségéből hiányzik a szakemberek hozzáértő értékelése, az események, tények megítélése, a megfelelő következtetések levonása. Az elkészült anyagok jól felhasználhatók – a tervben meghatározott – nagymonográfiák elkészítésénél. Még a szintézisben helyet nem kapó részletek, témák is jó alapot, gazdag forrásértéket jelentenek a jövő kutatói számára.” A beérkezett tanulmányoknak a Levéltár már ekkor megnyitotta a később egyre terebélyesedő különgyűjteményi fondot.¹⁰

Az 1986–1989 közötti időszakban a Hadtörténeti Intézet és Múzeum a tanulmánykötet elkészítésére koncentrált. Emellett folyamatosan befogadta és a Hadtörténelmi Levéltárban elhelyezte a kutatás első ütemében elkészült és beérkező tanulmányokat. Nem egy alakulat az idő előrehaladtával 1985-ig kiegészítette és újra leadta már korábban is megírt történetét. A beérkezett tanulmányok száma 1987 áprilisára már 350 körül volt, publikálásukra azonban továbbra is csak tervek születtek.¹¹

A készülő összefoglaló tanulmánykötet tematikája szorosan illeszkedett a korábbi kutatási irányok tematikájához és 18 tanulmány elkészítésével számolt. A tanulmányok kidolgozásában a kijelölt külsős szerzők segítségére voltak a Hadtörténeti Intézet MN történeti osztályának munkatársai. A tanulmányokat elfogadásuk előtt lektorálták, szak-

⁸ HL MN Kgy. MN tört. 1. d. 0139/1986. sz. gyűjtő, 59–61. sz.

⁹ HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 64. sz.

¹⁰ HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 67. sz.

¹¹ HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 81. sz.

mai bíráló alá vetették.¹² Emellett elkészült egy néphadsereg-történeti kronológia, valamint Csendes László és Gellért Tibor megkezdte az 1945 utáni időszak katonai felső vezetői (miniszterek, tábornokok, ezredek) életrajzi és szolgálati adatainak összegyűjtését.

Az intézmény főigazgatójának¹³ vezetésével 1987-ben megkezdődtek a nagyközönségnek szánt népszerű tudományos jellegű MN történeti monográfia (szintézis) előmunkálatai is. A belső terjesztésű tanulmánykötet publikálását 1990-re, a népszerűsítő monográfiáét 1991-re tervezték.¹⁴

A rendszerváltozás következtében az elkészült tanulmánykötet, a kronológia, valamint az MN történeti szintézis kéziratban maradt, ahogy nem került sor a Csendes–Gellért féle tábornoki, ezredek életrajzok publikálására sem. Bár ez utóbbira a szerzők az 1990-es években tettek kísérletet. A felsorolt anyagok mind a Hadtörténelmi Levéltár őrizetébe kerültek. Egy, az 1980-as évek végén keletkezett dátum nélküli összefoglaló szerint az MN történeti kutatás során mintegy 1200 különböző terjedelmű munka keletkezett, melyek közül kb. 500 került a Levéltár őrizetébe. A későbbi évtizedekben történő iratleadások során ugyan még számos, a történeti kutatás folyamán keletkezett tanulmány került be az alakulatoktól a Központi Irattár közvetítésével a Levéltárba, az 1200-as szám túlzásnak tűnik.¹⁵

A témára vonatkozó utolsó fellelhető iratok 1988-as keltezésűek. Gellért Tibor 1988 júniusában készített egy a HM Katonai Tanács elé szánt beszámoló-tervezetet, melyben a kutatás akkori helyzetét foglalta össze. Összesítése szerint a Hadtörténelmi Levéltár külön gyűjteményében ekkorra már 522 tanulmányt (ebből 64 visszaemlékezést) őrzött, a többi elkészült tanulmányt még nem adták át a Levéltárnak. Az 1986-os HM parancsban megjelölt feladatok közül a tanulmánykötet előtanulmányai elkészültek, bírálatuk megtörtént, a szerzők a tanulmányok véglegesítésén dolgoztak. Gellért ekkori megállapítása szerint a tanulmánykötet kézírata várhatóan 1989 közepére készül el és 1990-ben megjelentethető. A tudományos ismeretterjesztő monográfia munkálatai ekkor még csak megkezdődtek, a kötet megjelenését – politikai főcsoportfőnöki engedéllyel – 1992-re halasztották. A már megjelent publikációkról szólva Gellért Tibor a kutatás eredményeként említette a Zrínyi Katonai Kiadó gondozásában indult két csapattörténeti sorozatot, melyben kilenc, illetve hat alakulattörténet jelent meg. Gellért emellett 128 monográfia, tanulmány, valamint 134 visszaemlékezés, riport megjelenését jelentette az 1982 utáni időszakra vonatkozóan. „Ezek között 43 önálló kiadvány (könyv, brossura).” Míg a Zrínyi Kiadó által megjelentetett csapattörténeti füzetek valóban megjelentek (bár egy részük még 1982 előtt látott napvilágot) és ma is fellelhetőek a Hadtörténelmi Levéltárban, illetve a Hadtörténeti Könyvtárban, az említett nagyszámú egyéb kiadvány feltehetően csak a hadseregen belül, kis példányszámban jelent meg, vagy katonai folyóiratokban látott napvilágot.¹⁶

Ez a dokumentum volt az utolsó jelentés az MN történeti kutatás állásáról, a munkálatok ezután – feltehetően 1989-ben – abbamaradtak. A kutatásról szóló jelentést a HM

¹² HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 84. sz.

¹³ Az 1984-es állománytábla szerint főigazgató vezette az intézményt. MN 1980–89: 480. d. 8/1. állománytábla.

¹⁴ HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 86. sz.

¹⁵ HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 87. sz.

¹⁶ HL MN Kgy. MN tört. 0139/1986. sz. gyűjtő, 93. sz.

Katonai Tanács már nem tárgyalta. Az elkészült és a Hadtörténelmi Levéltárnak leadott tanulmányok megmaradtak és ma is használhatók. Helyőrségtörténettel foglalkozók, szakdolgozók, de történészek, hadtörténészek is előszeretettel forgatják őket. A feldolgozások természetesen magukon viselik a korszak ideológiai lenyomatát, de megfelelő forráskritikát alkalmazva tényanyaguk sok esetben ma is megállja a helyét. Sőt, mivel a gondosabb tanulmányírók hivatkozásokat is alkalmaztak, sokszor a megadott jegyzetek segítségével lehet további kutatást végezni.

A kései utódok, kutatás ma

Az egykori MN történeti kutatásnak van egy mába nyúló fejezete is. Kovács Vilmos ezredes, intézményünk jelenlegi parancsnokának kezdeményezésére 2016–2017-ben lezajlott egy újabb kutatási projekt. A Hadtörténelmi Levéltár szakmai koordinációjával összesen 23 fő végzett kutatásokat az MN 1980–1990 közötti történetére vonatkozóan. Parancsnok úr elképzelése az volt, hogy az 1980-as évekbeli kutatás eredményeit a hiányzó 1980-as évtized történetével lehetne kiegészíteni, legalább a legfontosabb fegyvernemek, szolgálati ágak történetét illetően. A szerzők az 1980-as években, illetve utána is aktív, ma már nyugállományban lévő, korábban vezető beosztást betöltő tisztek, tábornokok közül kerültek ki, akik közül többen már korábban is érdeklődtek a tudományos munka iránt. A tematika elkészítésében, valamint a szerzők kiválasztásában és felkérésében Deák János nyugállományú vezérezredes működött közre, aki maga is a szerzők közé állt.

A munka során a Hadtörténelmi Levéltár és Irattár kollektívája igyekezett mindenben a kutatók segítségére lenni, akik közül két éves kutatómunka után, máig nyolcan készítettek el tanulmányukat, melyek a Levéltár őrizetébe kerültek. A kutatási projekt, ha nem is volt olyan nagyszabású, mint elődje, mindenképp elérte célját, hiszen a néphadsereg utolsó évtizedéről több igényes és alapos, a továbbiakban megkerülhetetlen tanulmány született, többek között a harcokszízi fegyvernemről, a hadsereg híradó, vagy egészségügyi szolgálatáról.

A munka azonban folytatható. A Hadtörténelmi Levéltárban mintegy három és fél ezer iratfolyóméternyi dokumentum áll rendelkezésre az 1945 és 1990 közötti korszakról, melynek feldolgozása, nyugodtan mondhatjuk, éppen csak megkezdődött.

OKMÁNYOK

1.

A honvédelmi miniszter 90/1982. (HK 36.) számú parancsa a Magyar Néphadsereg történetének kutatásával kapcsolatos feladatokról

A Magyar Néphadsereg megalakítása óta történelmileg mérve is hosszú időszak, több mint három és fél évtized telt el. Ezek az évek a demokratikus hadsereg megszervezésének, a hadsereg szocialista átalakításának, fejlesztésének és korszerűsítésének tapasztalatokat adó, történelmünket gazdagító esztendei voltak.

Különösen az elmúlt negyedszázad tervszerű, arányos gyors ütemű hadseregfejlesztése eredményeként hazánk honvédelmi képessége minőségileg magasabb szintre emelkedett, néphad-

seregünk fegyverzetében, szervezetében és felkészültségében egyaránt korszerű haderővé vált. A magyar kommunista pártja néphadseregünk fejlődésében mindig meghatározó szerepet töltött be. A Magyar Szocialista Munkáspárt honvédelmi politikája a Magyar Néphadsereg elmúlt negyedszázados kiegyensúlyozott és folyamatos fejlődésének alapja, mozgató ereje volt. Ez idő alatt rendkívül gazdag tapasztalatokra tettünk szert, amelyek tudományos igényű rendszerezése, feldolgozása a jelen és a jövő érdekében szükségessé vált.

Elérkezett az ideje, hogy megkezdjük a Magyar Néphadsereg története széles alapokon nyugvó és átfogó igényű tudományos feldolgozását. A néphadsereg által megtett út elemző értékeléséhez kedvező alapot biztosít társadalmunk egészséges légköre, pártunk marxista- leninista politikája. A párt- és állami vezetés megalapozott elemzéseire és értékeléseire, valamint az eddigi kutatások eredményeire támaszkodva ma már megfelelő objektivitással és hitelességgel elvégezhető a honvédelmi politika és a néphadsereg fejlődése tendenciáinak számbavétele, tapasztalatainak összegzése. Ehhez az elmúlt évtizedek során felnőtt a tudományos munkára alkalmas kádereknek a nemzedéke, amely ismereteinek és tapasztalatainak birtokában képes a Magyar Néphadsereg története átfogó kutatására és feldolgozására.

A hadsereg előtt a következő évtizedben újabb, minőségileg magasabb fejlődési szakasz áll. Ez idő alatt megy végbe káderállományunk azon nemzedékének kiválása az aktív szolgálatból, akik alkotó részesei voltak az elmúlt évtizedek történetének. Ez is megkívánja néphadseregünk történelmi útjának hiteles feltárását, hogy a felnövekvő fiatal katonanemzedékek okuljanak belőle és hasznosítsák munkájukban.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1981. április 28-i határozata pedig feladatul adta néphadseregünk számára, hogy tudományos igénnyel dolgozza fel, tegye közkinccsé a Magyar Néphadsereg fejlesztésében elért tapasztalatokat, történelmi eredményeket.

Ezek a körülmények tették szükségessé, hogy a néphadsereg történetének feltárását a Honvédelmi Minisztérium, mint kiemelt tárca szintű kutatási főirányt a hadsereg tudományos tevékenységének egyik központi feladatává tegye a következő évtizedben.

A Magyar Néphadsereg történetének feldolgozásával célunk a hadsereg belső fejlődésében megnyilvánuló alapvető törvényszerűségek feltárása és megfogalmazása. A hadtudomány, valamint a történettudomány gazdagítása azoknak a tényeknek és összefüggéseknek felkutatásával, amelyek a hadsereg fejlődését egyrészt a nemzetközi politikai és katonai folyamatok oldaláról, másrészt társadalmunk belső viszonyainak alakulásából adódóan meghatározták. Mindezekből eredően a politikai, katonai és egyéb tanulságok levonása és közreadása, a fejlődés tendenciáinak feltárása és a további feladatoknak világosabb felismerése érdekében. [sic!]

A munkának továbbá fontos célja még, hogy néphadseregünk múltjának, hagyományainak bemutatásával kielégítse a társadalmunkban és a hadsereg soraiban e témával kapcsolatban megnyilvánuló érdeklődést, segítse a honvédelmi nevelő tevékenységet, az ismeretterjesztést.

Ez a jelentős tudományos feladat az a követelményt állítja a hadsereg tudományos élete, a tudomány művelői, valamennyi parancsnok és politikai munkás elé, hogy nagyfokú igényességgel és tervszerűséggel szervezzék meg és közreműködésükkel is segítsék elő a kutató- és feldolgozó munkát.

Ennek érdekében megparancsolom:

1. A Magyar Néphadsereg története kutatását és feldolgozását az MN vezető szervei, kijelölt intézeti 1983–1990-ig terjedő időszakban két ütemben végezzék el. *1985–86-ig széles körű kutatómunkával tárgyalják fel a feldolgozáshoz szükséges alapanyagokat és végezzék el azok elsődleges rendszerezését.* Ezt követően 1985-től a tervben meghatározottak szerint készítsék el a tudományos eredmények publikálását szolgáló műveket. A csapatok a kutatómunka előrehaladásával párhuzamosan gazdagítsák, pontosítsák a csapattörténeteket és múzeumokat.

2. A munka alapjául az *általam jóváhagyott és a parancs mellékleteként kiadott kutatási terv szolgáljon.*

3. A kutatómunka központi irányítására, a kutatási eredmények elbírálására, a szükséges konzultációk biztosítására, a kutatási eredmények hasznosítási módjainak meghatározására a honvédelmi miniszter vezetésével Koordinációs Bizottságot kell létrehozni.

4. A HM Tudományos Kollégiuma és a tudományos tanácsok rendszeresen kísérik figyelemmel, segítsék, ellenőrizték a kutatási terv teljesítését.

5. A kutatómunkával megbízott főnökök (parancsnokok) évente jelentsék a kutatómunka helyzetére, az elért eredményekre és a munkát akadályozó tényezőkre vonatkozó észrevételeiket az MN politikai főcsoportfőnöknek.

6. Jelen parancsot meg kell ismertetni önálló zászlóalj- (osztály) parancsnokig bezárólag.
Czinege Lajos hadseregtábornok s. k.,
honvédelmi miniszter

1. sz. melléklet a 90/1982. (HK 36.) HM számú parancshoz

*A Magyar Néphadsereg történetének kutatási terve
(Tárcaszintű kutatási főirány)*

A néphadsereg fejlődésének története a magyar nép, a magyar állam felszabadulásunk utáni történetének szerves alkotórésze – egyben folytatása a magyar fegyveres erők ezeréves történetének. Jellege, funkciói, céljai, valamint több évtized bonyolult viszonyai között szerzett tapasztalatai különleges helyet biztosítanak számára szabadságharcos, forradalmi hadseregeinek sorában.

Halasztást nem tűrő feladatunkká vált, hogy megkezdjük a Magyar Néphadsereg történetének átfogó, alapkutatásokra támaszkodó feldolgozását.

I. A kutatás célja, a munka alapvető tartalmi követelményei

1. A kutatás célja:

– A hadtudomány, valamint a történettudomány gazdagítása azoknak a tényeknek és összefüggéseknek felkutatásával, amelyek a hadsereg fejlődését egyrészt a nemzetközi politikai és katonai folyamatok oldaláról, másrészt társadalmunk belső viszonyainak alakulásából adódóan meghatározták.

– A hadsereg belső fejlődésében megnyilvánuló alapvető törvényszerűségek feltárása és megfogalmazása.

– Mindezekből eredően a politikai, katonai és egyéb tanulságok levonása és közreadása, a fejlődés tendenciáinak, ebből következően a további feladatoknak világosabb és megalapozottabb felismerése érdekében.

– A munkának fontos célja, hogy néphadseregünk múltjának, hagyományainak bemutatásával kielégítse a társadalmunkban és a hadsereg soraiban e témával kapcsolatban megnyilvánuló érdeklődést, segítse a honvédelmi nevelő tevékenységet, az ismeretterjesztést.

2. A munka alapvető tartalmi követelményei:

– A Magyar Néphadsereg szocialista társadalmunk alkotó eleme. Történetét csak a társadalom fejlődésébe ágyazottan, attól való meghatározottságában lehet megérteni és megértetni.

– Néphadseregünk fejlődése szorosan összefügg a nemzetközi helyzet alakulásával, pártunk és kormányunk külpolitikájával.

– Országunk a szocialista tábor része. Honvédelmünk, fegyveres erőink fejlődése fegyverbarátainkkal szoros együttműködésben, a Varsói Szerződés keretei között történik.

– A kutatásokat a marxista-leninista hadtudomány, a történettudomány követelményei szerint kell megszervezni és végezni, szem előtt tartva a határtudományok lehetőségeit is.

– A kutatás a néphadsereg megalakulásától az 1980-ig terjedő időszak történetének feldolgozására irányul.

– A történeti kutató- és feldolgozó munkának támaszkodnia kell a Magyar Néphadsereg kutatásában elért eddigi tudományos eredményekre.

II. Kutatási irányok

A főirányon belül az alábbi kutatási irányok megjelölését tartjuk célravezetőnek:

I. A Magyar Népköztársaság honvédelmének elvi alapjai és a katonai elmélet fejlődése a Magyar Néphadseregben.

II. Az MN alapvető szervezeteinek fejlődése. A hadsereg vezető szerveinek, haderőneimeinek, fegyvernemeinek, szolgálatainak és főbb intézményeinek története.

III. Az MN harckészültségi és mozgósítási rendszerének fejlődése.

IV. Az MN anyagi-technikai fejlődésének és gazdálkodásának története. A személyi állományról való gondoskodás, a szolgálati és életkörülmények alakulása.

V. A személyi állomány felkészítésének, kiképzésének története. A káderhelyzet alakulása.

VI. Az MN politikai irányításának fejlődése.

VII. Az MN és a területi szervek együttműködésének főbb területei, a polgári lakossághoz fűződő kapcsolatok története.

VIII. Az MN létrejötte. A szocialista hadsereg kiépítése. A hadsereg újjászervezése és minőségi fejlesztése. (Katonapolitikai szintézis, dokumentum-gyűjtemények.)

III. *A kutatás irányításával kapcsolatos kérdések*

A kutatási programban megjelölt feladatok nagyfokú tervszerűséggel, a hadtörténészeknél kívül a hadtudomány különböző területei művelőinek bevonásával, széles körű kutatógárda kialakításával, kutatócsoportok létrehozásával oldhatók meg.

A munka előreláthatólag egy évtizedet vesz igénybe. A kutatási irányok alaptanulmányait 1985–86-ig kell elkészíteni.

A feladat tematikai sokrétűsége, a benne résztvevők szükségszerűen nagy száma miatt a kutató, feldolgozó és publikációs tevékenység irányítására különböző szinteken koordinációs bizottságokat kell szervezni.

a) *Tárcaszintű koordinációs bizottság*

Feladata:

– a Magyar Néphadsereg története kutatása tartalmi és folyamattervének elfogadása;
– a kutatók, kutatócsoportok és kutatási irány bizottságok orientálása irányelvek és tájékoztatók kiadásával;

– a felmerülő elvi kérdésekben történő állásfoglalás, konzultáció;

– a kutatás feltételeinek, folyamatosságának biztosítása;

– a kutatómunka eredményeinek elbírálása, összefoglalása;

– irányelvek adása az eredmények hasznosítására, publikálására.

A bizottság összetétele:

Elnök: a honvédelmi miniszter.

Tagjai:

– az MN vezérkari főnök,

– az MN politikai főcsoportfőnök,

– a politikai főcsoportfőnök első helyettese,

– a VKF tudományos munkát felügyelő helyettese,

– a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia parancsnoka.

Titkár: a Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka.

Az egész munka összefogását a főirány gazdájaként a Politikai Főcsoportfőnökség, illetőleg a Hadtörténeti Intézet és Múzeum végzi.

b) *A kutatási irányok koordinációs bizottságai*

Feladatuk:

– az adott irány kutatási témáinak kialakítása és elfogadása;

– a kutatási feladatok (témák) koordinációs bizottságainak kijelölése;

– az irányon belüli kutatómunka terveinek jóváhagyása és a munka menetének koordinálása, segítése;

– a felmerülő elvi kérdésekben való állásfoglalás;

– a kutatómunka eredményeinek elbírálása;

– gondoskodás a kutatómunka eredményeinek hasznosításáról, publikálásáról.

Az egyes kutatási irányok felelősei az iránybizottsági elnökök. A bizottságot az adott kutatási terület vezetőiből, tapasztalt szakembereiből kell összehívni. A bizottság munkájában részt vesz a Hadtörténeti Intézet és Múzeum képviselője.

A kutatási irányok koordinációs bizottságainak elnökei (vezetői):

I. (A Magyar Népköztársaság honvédelmének elvi alapjai és a katonai elmélet fejlődése az MN-ben.) MN politikai főcsoportfőnök első helyettese, MN vezérkari főnök helyettese.

II. (Az MN alapvető szervezeteinek fejlődése. A hadsereg vezető szerveinek, haderőneinek, fegyvernemeinek, szolgálatainak és főbb intézményeinek története.) MN vezérkari főnök szervezési, mozgósítási és hadkiegészítési helyettese, seregtestparancsnok.

III. (Az MN harcászaltsági és mozgósítási rendszerének fejlődése.) MN vezérkari főnök hadműveleti helyettese.

IV. (Az MN anyagi-technikai fejlődésének és gazdálkodásának története. A személyi állományról való gondoskodás, a szolgálati és életkörülmények alakulása.) MN vezérkari főnök anyagtervezési helyettese.

V. (A személyi állomány felkészítésének, kiképzésének története. A káderhelyzet alakulása.) MN kiképzési főfelügyelő, MN személyügyi főcsoportfőnök, miniszterhelyettesek.

VI. (Az MN politikai irányításának fejlődése.) MN politikai főcsoportfőnök, miniszterhelyettes.

VII. (Az MN és a területi szervek együttműködésének főbb területei, a polgári lakossághoz fűződő kapcsolatok története.) MN vezérkari főnök első helyettese, a Polgári Védelem Országos törzsparancsnoka és az MN hátszázágvédelmi parancsnok.

VIII. (Az MN létrejötte. A szocialista hadsereg kiépítése. A hadsereg újjászervezése és minőségi fejlesztése. Katonapolitikai szintézis, dokumentum-gyűjtemények.) A Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka.

c) *Kutatási feladatok (témák) koordinációs bizottságai*

Tagjaikat és vezetőiket a kutatási irányok koordinációs bizottságai jelölik ki.

Feladatuk:

- az adott kutatási irányon belüli nagy, önálló témák kutatási tervének elkészítése;
- a kutatócsoportok, illetve kutatók kijelölése;
- koordinálás, konzultáció, a kutatás segítése;
- a felmerülő elvi kérdésekben való állásfoglalás;
- a kidolgozott témák elbírálása;
- javaslattétel a kutatás eredményeinek hasznosítására, publikálására.

IV. *A kutatómunkába bevonható erők*

1. A kutatómunkát a feladat elvégzésével megbízott személyek szolgálati tevékenységként végezzék. A munkába az arra alkalmas nyugdíjasokat széles körűen be kell vonni.

2. Kutatási irányonként a témagazda szerepét betöltő főnökök szerveinél legalább egy főnek a kutatásra, kutatómunka szervezésére való megbízása és ideiglenes függetlenítése kívánatos.

3. A Magyar Néphadsereg történetének feldolgozásával kapcsolatos feladatokra a Hadtörténeti Intézetben külön munkacsoportot kell szervezni. Az intézetet a tudományos munka végzésére és szervezésére alkalmas személyek tartós vezényleésével meg kell erősíteni.

V. *A kutatómunka ösztönzése és módszertani segítése. Publikációk. Támogatás*

1. A kutatómunka ösztönzése:

- az arra érdemes munkákat erkölcsi és anyagi elismerésben kell részesíteni;
- a követelményeknek megfelelő tanulmányok, monográfiák szerzőit díjazásban kell részesíteni;
- a legjobb művek szerzői időszakonként kiadott honvédelmi miniszteri nivódíjban részesülnek;
- a témák egy részének megírására pályázatot kell hirdetni.

2. A kutatómunka módszertani segítése

A kutatással és feldolgozással járó feladatok egységes értelmezése, az alapvető tartalmi és módszertani kérdésekben való eligazodás segítése érdekében a Politikai Főcsoportfőnökség módszertani útmutatót ad ki.

A koordinációs bizottságok – szükség szerint – módszertani útmutatót és segítséget nyújtanak a kutató- és feldolgozó munkához.

3. Publikációk

A kutatómunkát minden területen alapkutatási szinten, magas tudományos igényvel kell végezni. A kutatási eredmények nyilvánosságra hozásának mikéntjét – a katonai és politikai érdekek szem előtt tartásával – a kutatási irányok koordinációs bizottságai határozzák meg.

4. Támogatás

A kutatási főirány munkálatainak pénzügyi támogatására a személyi és dologi kiadásokat a Hadtörténeti Intézet és Múzeum költségvetési előirányzatában kell megtervezni.

2. sz. melléklet a 90/1982. (HK 36.) HM számú parancshoz

Ajánlások

a Magyar Néphadsereg története
kutatási irányainak tematikai programjához

I. *A Magyar Népköztársaság honvédelmének elvi alapjai és a katonai elmélet fejlődése az MN-ben*

A) A Magyar Népköztársaság honvédelme elvi alapjainak fejlődése

B) A hadművészet elméletének (hadászat, hadműveleti művészet, harcászat, katonai vezetés) fejlődése

C) A hadtudomány más területeinek és a határtudományok fejlődéstörténete

D) A tudományos munka fejlődése az MN-ben

II. *Az MN alapvető szervezeteinek fejlődése. A hadsereg vezető szerveinek, haderőnemeinek, fegyvernemeinek, szolgálatainak és főbb intézményeinek története*

A) Az MN szervezeti fejlődése

B) A Honvédelmi Minisztérium és szerveinek története

C) A seregtestek története

D) A szárazföldi csapataink története

E) A honi légvédelmünk története

F) Az MN központi intézményeinek története

III. *Az MN harckészültségi és mozgósítási rendszerének fejlődése*

A) A harckészültség erősödése az MN-ben

B) Az MN kiegészítési és mozgósítási rendszerének fejlődése

IV. *Az MN anyagi-technikai fejlődésének és gazdálkodásának története. A személyi állományról való gondoskodás, a szolgálati és életkörülményeinek alakulása*

A) Az anyagi-technikai biztosítás és gazdálkodás fejlődése az MN-ben

B) A hazai haditechnikai-műszaki fejlesztés története

C) Az MN elhelyezési beruházási terv fejlődése

D) Az MN pénzügyi gazdálkodásának fejlődése

E) Az MN személyi állománya élet- és szolgálati körülményeinek alakulása

V. *A személyi állomány felkészítésének, kiképzésének története. A káderhelyzet alakulása*

A) Az MN káderhelyzetének alakulása

B) A tisztképzés fejlődése az MN-ben

C) A tiszthelyettes-képzés fejlődése az MN-ben

D) A csapatkiképzés fejlődése az MN-ben

E) Az MN oktatási intézményeinek története

F) A katonai elő- és utóképzés története

G) Az MN sportjának története

VI. *A hadsereg politikai irányításának fejlődése*

A) A pártirányítás és a pártszervezeteinek fejlődése az MN-ben

B) Az MN ifjúsági szerveinek története. A KISZ az MN-ben

C) A személyi állomány eszmei-politikai egységének alakulása az MN-ben

D) A politikai munka módszereinek és eszközeinek fejlődése az MN-ben

E) A versenymozgalom története az MN-ben

VII. *A Magyar Néphadsereg és a területi szervek együttműködésének főbb területei, a polgári lakossághoz fűződő kapcsolatok története*

A) A Magyar Néphadsereg kapcsolatainak alakulása a területi párt-, állami és társadalmi szervezetekkel

B) A Magyar Néphadsereg a népgazdasági építőmunkában 1945–1980

C) A Magyar Néphadsereg a természeti csapások elleni küzdelemben és a nemzeti vagyon védelmében 1945–1980

D) A hivatásos katonai szolgálat társadalmi megítélésének alakulása Magyarországon 1945–1980

VIII. *A Magyar Néphadsereg 1945–1980, katonapolitikai szintézis*

- A) A Magyar Néphadsereg létrehozása, részvétele az antifasiszta háborúban, az ország újjáépítésében és a szocialista forradalom győzelméért vívott harcban
- B) A szocialista hadsereg alapjainak lerakása. A Magyar Néphadsereg fejlődése 1948–1956
- C) A Magyar Néphadsereg és az 1956-os ellenforradalom
- D) A Magyar Néphadsereg az ellenforradalom leveréséért, az ország politikai és gazdasági konszolidációjáért vívott harcban
- E) A Magyar Néphadsereg újjászervezése, minőségi, tervszerű és kiegyensúlyozott fejlődése 1957–1980

2.

A honvédelmi miniszter 73/1986. (HK 29.) HM számú parancsa a Magyar Néphadsereg története feldolgozásának további feladatairól

A 90/1982. (HK 36.) HM számú parancs meghatározta a Magyar Néphadsereg története tudományos feldolgozásának céljait, irányait és ütemét. A kutató- és feldolgozó munka időarányos feladatai teljesültek. Olyan mennyiségű és minőségű dokumentum gyűlt össze, időtálló és értékes összefoglalók és tanulmányok készültek, amelyek alapján megkezdhető a kutatás és feldolgozás második időszaka, a Magyar Néphadsereg történetét összefoglaló művek elkészítése és közreadása.

Az elért eredmények mindenekelőtt annak köszönhetőek, hogy a parancsnokok, a törzsek és a kutatók többsége átlagon felüli teljesítményt nyújtott. Ezúton is köszönetem és elismerésem fejezem ki az eddig végzett kutatómunka minden résztvevőjének.

A további feladatok végrehajtása érdekében megparancsolom:

1. A Magyar Néphadsereg története további kutatását és feldolgozását az MN Politikai Főcsoportfőnökség elvi irányításával, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum szakmai felügyeletével kell végezni. A Magyar Néphadsereg története kutatását szervező csoport tevékenységét szüntesse be. A Kutatási Irány Koordinációs Bizottságok munkájukat a korábban meghatározottak szerint folytassák és fejezzék be.

2. A Magyar Néphadsereg politikai főcsoportfőnöke vezetésével 1986. november 30-ig alakuljon szerkesztő bizottság a Magyar Néphadsereg történetét összefoglaló tanulmánykötet elkészítésére, megjelentetésére, amelyet 1990-ig kell közreadni.

3. A Hadtörténeti Intézet és Múzeum készítse el a nyilvánosság számára a Magyar Néphadsereg történetét szintetizáló tudományos ismeretterjesztő monográfiát. A munkát a Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó 1990-ig jelentesse meg.

4. Az MNVK Anyagtervezési és Közgazdasági Csoportfőnökség – a korábban kialakult rend szerint – a Magyar Néphadsereg története kutatásának további anyagi és pénzügyi fedezetét 1990-ig biztosítsa a Hadtörténeti Intézet és Múzeum költségvetésében.

5. A HM-szervek, intézetek és csapatok a kutatás és feldolgozás eredményeivel folyamatosan egészítsék ki a csapattörténeteket, gazdagítsák múzeumaikat, a feltárt történelmi tapasztalatokat hasznosítsák a személyi állomány nevelésében. Törekedjenek az arra alkalmas munkák mielőbbi kiadására.

A különböző átszervezések nyomán megszűnő alakulatok történeti dokumentumaikat a jogutódoknak adják át, s azok a történetkutatás és -feldolgozás során építsék be, hasznosítsák múltjuk megőrzésében. Amelyek nem rendelkeznek ilyen utódokkal, minden iratanyagot a Hadtörténelmi Levéltárnak küldjenek meg.

6. A Magyar Néphadsereg története kutatása és feldolgozása sikeres befejezése a néphadsereg tudományos tevékenységének kiemelkedően fontos feladata. Ennek teljesítése a vezetőktől, irányítóktól és kutatóktól nagyfokú felelősséget, tervszerűséget, igényes feltáró- és feldolgozó munkát, szerkesztői és lektori tevékenységet követel.

7. Parancsomat önálló zászlóalj (osztály) parancsnokig bezárólag ismertetni kell.

8. Ez a parancs a közzététele napján lép hatályba.

Kárpáti Ferenc vezérezredes s. k.,
honvédelmi miniszter

RÖVIDÍTÉSEK

<i>Liptai</i> 2000.	<i>Liptai Ervin</i> : A Hadtörténeti Intézet és Múzeum tudományos munkájáról, 1945–1990. <i>Hadtudományi Tájékoztató</i> , 10. (2000) 1. sz. 103–115. o.
d.	doboz
HL	Hadtörténelmi Levéltár
MN 1980–89	Magyar Néphadsereg iratai, 1980–89. évi jegyzék
MN Kgy. MN tört.	VII. 241. Magyar Néphadsereg Különgyűjtemény, MN története kutatás dokumentumai
Saját irattár	XIII. 4. Hadtörténeti Intézet és Múzeum iratai
HM	honvédelmi miniszter/Honvédelmi Minisztérium
ifm	iratfolyóméter
MN	Magyar Néphadsereg
MNVK	Magyar Néphadsereg Vezérkara

József Solymosi

RESEARCH ON THE HISTORY OF THE HUNGARIAN PEOPLE'S ARMY IN THE 1980^s

(Abstract)

Decision makers of the Ministry of Defence thought at the beginning of the 1980s that the time had come to start the scholarly research of the history of the Hungarian People's Army. The research was to cover the period from 1945 until the 1980s and to explore general theoretic questions, as well as the history of the different service- and arm-branches, large units and troops. The program, accomplished by the guidelines of the Hungarian Military History Institute and Museum, involved the work of hundreds of active and retired officers. Two ministerial orders were issued in connection with the work, and the leading forum of the army and the Military Council dealt with the related issues, too. The studies written with the help of the collected documents arrived at the Military History Archives by the end of the decade and they can still be used today. Such a large scale research project has not been launched ever since.

In addition to describing the history and results of the project, the present paper publishes the most important documents related to the topic.

József Solymosi

DIE ERFORSCHUNG DER GESCHICHTE DER UNGARISCHEN VOLKSARMEE IN DEN 1980ER JAHREN

(Resümee)

Zu Beginn der 1980er Jahre sahen die Entscheidungsträger des Landesverteidigungsministeriums die Zeit gekommen, die bis 1945 zurückreichende Geschichte der Ungarischen Volksarmee wissenschaftlich aufzuarbeiten. Die Forschungsarbeit musste den Zeitabschnitt zwischen 1945 und den achtziger Jahren abdecken und sich in ihrer Breite von den allgemeinen prinzipiellen Fragen bis zur Geschichte der Armeegattungen, Waffengattungen, diversen Dienstzweigen, höheren Einheiten und Truppen erstrecken. An der Durchführung des Programms, das unter der fachlichen Leitung des Instituts und Museums für Militärgeschichte verwirklicht wurde, nahmen mehrere Hundert

aktive und bereits außer Dienst befindliche Soldatenoffiziere teil. Im Zusammenhang der Sache erschienen zwei Ministerbefehle, und mit der Frage beschäftigten sich auch das wissenschaftliche führende Forum der Armee sowie der Militärrat. Die aufgrund der gesammelten Dokumente angefertigten Studien kamen gegen Ende des Jahrzehnts in das Militärgeschichtliche Archiv, wo sie auch heute zugänglich sind. Ein Forschungsprojekt solchen Ausmaßes gab es auch seither nicht.

Die vorliegende Studie gibt einen Überblick über die Geschichte und die Ergebnisse des Programms und gibt zudem auch die wichtigsten Dokumente bezüglich des Themas kund.

József Solymosi

LES RECHERCHES SUR L'HISTOIRE DE L'ARMÉE POPULAIRE HONGROISE DANS LES ANNÉES 1980

(Résumé)

Au début des années 1980, les décideurs du Ministère de la Défense ont estimé que le temps est venu de faire des recherches sur l'histoire de l'Armée populaire hongroise qui existait depuis 1945. Les recherches ont dû couvrir la période entre 1945 et les années 80 et traiter tant des questions de principe générales que de l'histoire des différents types de forces armées et de services, des armes, des grandes unités et des troupes. Plusieurs centaines d'officiers en activité ou à la retraite ont été associés à la réalisation du projet piloté par l'Institut et Musée d'Histoire militaire. Deux ordres du ministre ont été émis en la matière et le Conseil militaire et le comité scientifique de l'armée se sont penchés sur cette question. Réalisées sur la base des documents rassemblés, les études ont été déposées aux Archives d'Histoire militaire à la fin des années 80 où elles sont toujours disponibles. Aucun projet de cette envergure n'a été réalisé depuis.

La présente étude résume l'histoire et les résultats du projet et publie les documents les plus importants s'y rapportant.

Йожеф Шоймоши

ИССЛЕДОВАНИЕ ИСТОРИИ ВЕНГЕРСКОЙ НАРОДНОЙ АРМИИ В 1980-ИХ ГОДАХ

(Резюме)

К началу 1980-х годов руководители, принимающие решения Министерства Обороны видели подходящим время для научной обработки истории Венгерской Народной Армии восходившей до 1945-ого года. Исследования должны были распространяться на период времени с 1945 по 1980-ие годы и расширены от общих принципиальных вопросов до истории видов военных сил, видов оружия, различных служебных отраслей, соединений и военных войск. На основе профессиональных директивных указаний Военной-Исторического Института и Музея в осуществление программы были вовлечены больше сотен активных и отставных военных офицеров. В связи с этим делом было издано два министерских приказа, и с этим вопросом занимался ведущий научный форум армии и также Военный Совет. К концу десятилетия исследования, осуществленные на основе собранных документов, были помещены в Архив Военной Истории, где они могут быть использованы и сегодня. С тех пор не было примера исследовательского проекта такого размера.

Настоящее резюме рассматривает историю и результаты программы, и наряду с этим также публикует важнейшие документы, относящиеся к этой теме.